RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

DTZ/071/1/2009/RLS

Warszawa, 27 października 2009 roku

Sz. P. Uczestnicy i Organizatorzy Konferencji
„Twoje dane – Twoja sprawa.
Skuteczna ochrona danych osobowych"

Szanowni Państwo,

Uwrażliwienie uczniów w szkołach na przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych stanowi jedno z ważniejszych zadań, stojących obecnie przed nauczycielem. Dzieci nierzadko traktują Internet bardzo lekkomyślnie. Tworząc blogi internetowe, własne strony, będąc członkami portali społecznych – nie mają świadomości, że zamieszczanie tam informacji o swoich zainteresowaniach, miejscach spędzania wolnego czasu, nauki lub zamieszkania może stanowić dla nich zagrożenie. Ściąganie plików z muzyką, wysyłanie sms-ów za pomocą telefonów komórkowych, może także spowodować niekontrolowane przetwarzanie ich danych przez operatorów telefonii lub przez firmy, zajmujące się przesyłem ofert handlowych, często o treści, przeznaczonej tylko dla osób dorosłych.

Występowanie tego typu zagrożeń spowodowało, iż zdecydowano o wprowadzeniu do szkół profilaktyki tego typu niebezpieczeństw. W myśl znowelizowanej podstawy programowej nauczania w szkołach już uczeń, kończący klasę III, musi „znać zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, Internetu i multimediów (...); mieć świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu". Uczeń klas 4-6 natomiast, wykorzystując komputer i technologie informacyjno-komunikacyjne, powinien „szanować prywatność i pracę innych osób". Gimnazjalista – w myśl znowelizowanych przepisów – musi posiadać wiedzę na temat „zagadnień etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych oraz przejawów przestępczości komputerowej". Także w podstawie dla szkół ponadgimnazjalnych tematyka ta znalazła swoje odzwierciedlenie w postaci zapisu, iż „uczeń, korzystający z podstawowych

usług w sieci komputerowej, lokalnej i rozległej, związanych z dostępem do informacji, wymianą informacji i komunikacją, przestrzega przy tym zasad netykiety i norm prawnych, dotyczących bezpiecznego korzystania i ochrony informacji oraz danych w komputerach w sieciach komputerowych".

Przekazanie uczniom tej wiedzy jest też bardzo istotne z punktu widzenia ich bezpieczeństwa. Jak dowiodły badania „Dziecko w sieci", 64% dzieci zawiera znajomości poprzez Internet, 68% co najmniej raz otrzymało od osoby poznanej w Sieci propozycję spotkania, a 44,6% – wzięło udział w spotkaniu. Wiele dzieci przekazuje osobom, poznanym w Internecie, prywatne informacje o sobie: adres domowy (10%), numer telefonu (45%) adres e-mail (78%). Ponad 58% dzieci wysłało osobie, poznanej w Sieci, swoje zdjęcie, a aż 47, 4% robi to regularnie.

Dzieci również coraz częściej dokonują samodzielnie zakupów przez Internet, otrzymują od rodziców karty bankomatowe, sprzedają i kupują różne przedmioty na aukcjach internetowych, wymieniają się plikami z muzyką lub filmami z innymi użytkownikami sieci. W każdej z tych sytuacji mogą paść ofiarą nieuczciwych sprzedawców, którzy – dysponując kompletem danych osobowych dziecka – mogą z tej wiedzy zrobić niewłaściwy użytek.

Brak u dzieci świadomości zagrożeń, które mogą wiązać się z takimi zachowaniami, jest poważnym wyzwaniem dla nauczycieli i pedagogów szkolnych. Ważne jest przy tym, aby przekazali oni odpowiednie informacje nie tylko uczniom, ale też ich rodzicom.

Uczniowie i ich rodzice powinni nie tylko mieć świadomość, że kradzież informacji, podszywanie się pod kogoś, zniesławianie, są przestępstwami, ale też – zdawać sobie sprawę z ich konsekwencji. Często bowiem dowiadują się tego dopiero w chwili, gdy Policja, ustaliwszy adres IP komputera, za pomocą którego dokonano przestępstwa, puka do ich domu rodzinnego. Niezbędne jest też uświadamianie społeczności szkolnej, że każda z wcześniej wymienionych form naruszenia dobra dziecka powinna spotkać się ze zdecydowana reakcją nauczyciela, rodzica, a czasem – skutkować przekazaniem zgłoszenia organom ścigania. Żadne skrzywdzone dziecko, które padło ofiarą kradzieży informacji, oszustwa wyłudzenia, czy cybeprzemocy rówieśniczej, nie może zostać bez pomocy.

Rozpatrując problematykę ochrony danych osobowych pamiętać musimy, że nie jest ona dobrem absolutnym – są sytuacje, w których prawo dla dobra dziecka powinno dopuszczać konieczność ich podania. Tak się na przykład dzieje i dziać powinno, kiedy sprzedawca – alkoholu, gier komputerowych czy filmów dla dorosłych – będzie chciał potwierdzić wiek kupującego, aby towar taki nie trafił do osoby małoletniej.

Szkoły dysponują rozmaitymi narzędziami do przekazywania tej wiedzy. Ze względu na atrakcyjną dla młodych odbiorców formę – filmów animowanych czy broszur – przydatne są w tej mierze, istniejące już, scenariusze zajęć szkolnych. Na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka znajduje się poradnik dla rodziców, zawierający porady, dotyczące zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu. Również w najbliższym czasie planuję kolejne – przygotowywane wspólnie z innymi podmiotami, jak organizacje pozarządowe – przedsięwzięcia, związane z tą problematyką.

Niestety, wcześniej podjęte zobowiązania nie pozwoliły mi dotrzeć dziś do Gliwic. Życzę Państwu owocnych obrad i szeregu nowych pomysłów uchronienia dzieci przed bardzo realnymi niebezpieczeństwami „wirtualnego" świata.

Z poważaniem szacunku

Marek Michalak